

El monstre de Branagh

"Va venir a trobar-me", comenta Branagh, referint-se al guió, no al monstre. Molt prim i amb els cabells més roigs i llargs que mai, els seus ulls no paren de bellugar-se mentre parla: "Jo aleshores interpretava Hamlet, un home preocupat per la mort i pel sentit de la vida, pel significat de tot plegat. Potser la gent se'n riurà i dirà, 'Caram, quina idea més original! Una petita dosi d'existencialisme!' Doncs bé, *Frankenstein* és ple de temes que em preocupen".

"A més, avui aquesta obra encara té més sentit, en un temps en què gairebé és possible de crear vida, no? Tenim bebès proveta i podem triar el sexe dels fills", afirma Branagh, insinuant una situació fictícia en què cadascú podrà crear el seu propi Frankenstein i recreant-se en el fet que les grans escales que apareixen en el film no tenen barana, cosa que va complicar-los la vida durant el rodatge i que serveix de metàfora perfecta: "El fet de trobar-nos a només una passa de poder crear vida fa que de cop reaccionis d'una manera diferent a aquesta història. T'obliga a involucrar-te de manera més personal en un dilema moral que, probablement, haurem d'afrontar d'aquí a no gaire".

Continua Branagh: "Fins a un cert punt, ens trobem igual que en l'època de Shelley. Ells s'enfrontaven a una revolució industrial i a un període de gran incertesa sobre què passaria en el futur. I crec que nosaltres hem fet aquesta pel·lícula amb un sentiment similar. Potser d'aquí a cinc anys veurem les pel·lícules per ordinador o amb cascos de realitat virtual. Potser no hi haurà gaires possibilitats de fer grans pel·lícules èpiques ni grans produccions, així que vam decidir d'aprofitar la nostra oportunitat".

Branagh confessa que la lectura de la novel·la original de Mary Shelley, datada del 1816, el va captivar completament: "El llibre té una gran força i, quan l'acabes, dius: Reno, quin gran poder d'atracció que té. I vaig pensar que s'havia de portar a la pantalla".

"Hi va haver moments en què creia que em tornaria boig, pensant en les escenes de la creació del monstre i en la manera de filmar-les. El plató era molt reduït. Sabia que la càmera havia de bellugar-se molt, prescindint de grues, *steadycams*, càmeres voladores i altres artefactes. Els caps de setmana m'acostava sovint fins al plató i rumiava com m'ho havia de fer per rodar les seqüències de la creació. Suposo que aquesta obsessió i la determinació d'aconseguir-ho s'adeien d'una manera natural amb el meu paper de Víctor Frankenstein, que tenia la mateixa mena d'impuls foll. Dec estar una mica guillat.

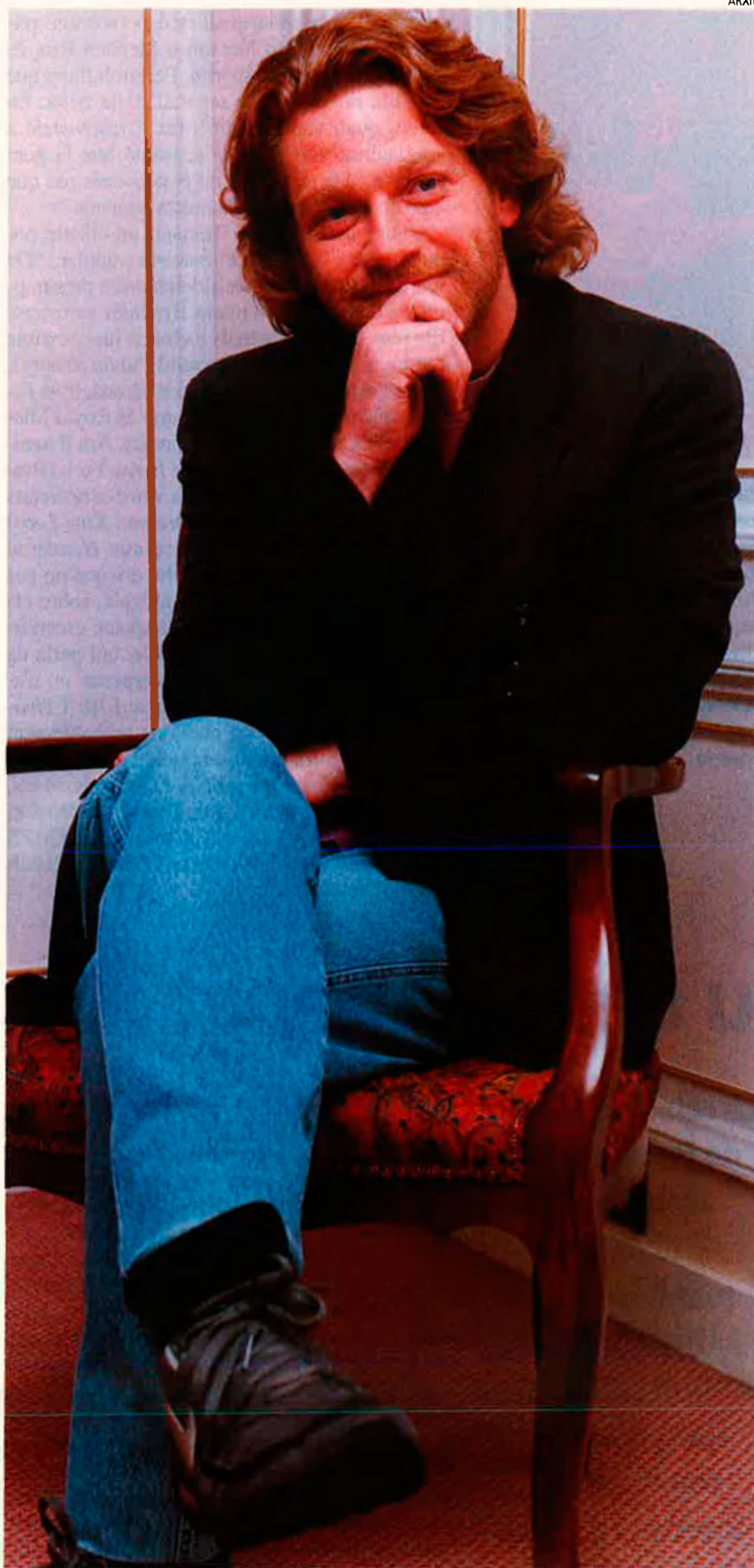
La setmana que ve s'estrena al nostre país 'Frankenstein', amb Kenneth Branagh de director i protagonista i Robert De Niro fent de monstre. En aquesta entrevista, Branagh fa un paral·lelisme actualitzador de la història que ha triat per a la seva darrera pel·lícula i ens parla de la seva carrera professional, en què el teatre torna a ocupar un lloc preeminent.

De totes maneres, no em considero un d'aquests addictes a la feina, perquè encara em costa de considerar que el que jo faig sigui feina en el sentit que la gent dóna a la paraula feina. Noel Coward té una cançó fantàstica que es diu *Why Must the Show Go On?* ('Per què ha de continuar l'espectacle?'). Parla dels grans trastorns emocionals dels actors i de com és de complicada la seva vida, tot establint una sèrie de comparacions amb doctors i infermeres i minaires. Per tant, crec que he tingut bastant de sort".

Kenneth Branagh té ara trenta-tres anys i quan en tenia nou va anar-se'n amb la família del seu Belfast natal a Reading, Anglaterra. Però, curiosament, Branagh té més pel·lícules americanes dins el seu banc de dades mental que no Robert De Niro mateix. No cal dir que aquest coneixement sol fer-se palès en els treballs de Branagh. Les possibles comparacions amb les altres versions cinematogràfiques de Frankenstein és un punt que no sembla preocupar especialment De Niro. No es pot dir el mateix de Branagh, que comenta: "De Niro no es veia gens intimidat per Karloff. I no crec que se sentís tan intimidat per aquests films com jo".

Branagh recorda que tots dos eren conscients d'una ironia. Tots els actors tenen alguna cosa de Frankenstein dins seu, perquè tots creen personatges a partir de l'observació d'aquest model o d'aquell altre. Però la gran diferència entre aquest *Frankenstein* i la versió que tothom coneix està en la intel·ligència i en la consciència tràgica del monstre i en el fet que, segons Branagh, posseeix una ànima més gran i noble que no pas la del seu creador. Així, doncs, a més de les consideracions moralistes (i reaccionàries) habituals, aquesta nova versió conté un altre element contemporani quan presenta el monstre com un infant maltractat i abandonat, que es venja repartint llenya a tort i a dret.

"La idea d'algú que neix innocent, que és refusat per la humanitat i que es converteix en un monstre venjatiu va atreure De Niro. És clar que això era abans de passar dotze hores amb el maquillatge posat. Amb la parla també vam tenir alguns problemes, i finalment De Niro va estudiar la manera com parlen alguns malalts, als quals els costa de pronunciar cada paraula que diuen. De Niro veia molt clar que Frankenstein no podia parlar com un ciutadà de Nova York", explica Branagh. I continua: "Érem plenament conscients que Frankenstein ha estat jutjat d'una manera molt cruel per la seva aparença, quan no li han donat cap mena d'educació emocional o de suport. Un cop vam tenir decidit què sabia el personatge, De Niro i jo

Kenneth Branagh. A *Frankenstein*, el director irlandès, després de quatre pel·lícules consecutives fent-ho, no treballa amb Emma Thompson.

vam parlar molt clarament de quina era la seva filosofia. Una filosofia sàvia, senzilla i profunda. Frankenstein només desitja companyia humana. Vol un amic. Per l'amistat d'un ésser humà seria capaç de reconciliar-se amb el món. La seva tragèdia és que arriba a assolir coneixement, consciència i autoritat moral, però a un preu terrible. Víctor Frankenstein no dóna mai un nom a la criatura que ha creat i que després abandona, horroritzat de la seva aparença. El tema de la responsabilitat paterna té molta força. Al llarg de tota la història es planteja la qüestió de què significa ser responsable de la vida, no sols crear-ne, amb una gran ambigüitat sobre qui de tots dos és més dolent”.

“Víctor Frankenstein, hem intentat de presentar-lo com un home assenyat i bon jan, que té l'ambició de canviar el món. No és un científic boig, sinó un científic amb dèries altruistes, que ha perdut el món de vista per culpa de les seves obsessions i de la seva vanitat, i que després mira d'arreglar-ho. I ho hauria pogut arreglar, quan el monstre li diu: ‘Tot el que vull és la companyia d'un ésser humà; aleshores me n'aniré a l'altra punta del món i no em veuràs mai més’. Però en el llibre, Víctor Frankenstein té por que el monstre no es reproduïxi i que al cap d'un temps hi hagi una tribu de criatures com aquesta. La tragèdia de Víctor és que ha fet tard. Ha pres una decisió faustiana, s'ha aliat amb el diable i la roda de la tragèdia ha començat a girar, de tal manera que ja és impossible d'aturar-la. És com aquell que un bon dia divideix un àtom, il·lusionat per resoldre l'equació. I aleshores, com qui no vol la cosa, resulta que et pots carregar tot el planeta. ‘Oh, no hi havia pensat, en això’, diu. Potser l'origen d'aquestes històries gòtiques és que quan va arribar la Revolució Industrial, amb els seus avenços impressionants, la gent necessitava una mena de context mític que l'ajudés a pair-la”.

Una de les coses que diferencia aquest *Frankenstein* de les altres pel·lícules de Branagh és que no hi apareix la seva dona, l'actriu Emma Thompson, que feia papers destacats a *Henry V*, *Dead Again*, *Peter's Friends* i *Much Ado About Nothing*. El cineasta es justifica: “En vam parlar i vam decidir de fer una pausa després de quatre films consecutius junts. A més, l'Emma ha estat molt ocupada amb un parell de pel·lícules. Ara té a les pantalles *Junior*, amb Danny De Vito i Arnold Schwarzenegger, i jo acabo de posar punt final al meu *Frankenstein*. Ara ens toquen vacances”.

Unes vacances que probablement passaran a la casa que tenen al nord de Londres i que Branagh considera la residència permanent. Cap d'ells dos no és gaire amant de festes ni d'actes socials, segons el director. Quatre amics asseguts al voltant d'una taula parada és, per ells, la millor manera de passar una bona estona, comenta Branagh. I continua: “A casa tenim un

estudi precios. M'encanta de seure-hi. La llar de foc encesa i la tassa de te. Fer descansar els peus tot llegint un llibre o bevent una copa de vi. Aquesta és la meua idea del paradís. No m'agrada de sortir i haver de fer el paperina en actes on et conviden perquè facis de famós”.

A més, cal dir que, a Anglaterra, Branagh i Thompson no tenen el mateix reconeixement que han obtingut als Estats Units. El cineasta n'ofereix una possible explicació: “Cada dia em sento més irlandès. És una cosa evident. Em surt de dins. Per exemple, miro la pel·lícula que acabo de fer i em penso que és fruit d'un tipus d'imaginació cèltica. I després hi ha aquesta cosa tan curiosa dels anglesos i l'èxit, amb aquest constant sentiment de culpa col·lectiva”.

“Fa quatre dies encara teníem el nostre gran imperi. I ara som incapaços de guanyar una medalla d'or als Jocs Olímpics, perdem els partits de futbol i no guanyem premis Nobel. No tenim una indústria capdavantera. No som pioners. Però, en canvi, tenim un llegat i una herència i una història, que continua fent-nos voler creure que som líders mundials. I d'alguna manera això fa que estiguem constantment enutjats amb el nostre país. Margaret Thatcher va jugar amb aquest enuig amb una gran estretor de mires i d'una manera molt i molt petit-burguesa, i el resultat és una actitud molt confusa envers nosaltres mateixos i l'èxit. La premsa britànica, per exemple, no para de qüestionar-se sobre si és la pitjor premsa del món o no. És l'eterna discussió sobre si realment irriteren prou el

Branagh va establir rècords de taquillatge amb la Royal Shakespeare Company fent de Hamlet. Ara li agradaria de portar aquesta obra a Nova York (Branagh ha pujat als escenaris nord-americans amb *A Midsummer Night's Dream* i *King Lear*) i després filmar-la.

personal. A Irlanda qualsevol personatge públic, es digui Liam Neeson o Stephen Rea, és considerat un heroi esportiu. Per molt lluny que visquin, no deixen de ser mai de la tribu. En canvi, quan vaig insistir a fer *Frankenstein* a Anglaterra, vaig tenir la sensació que la gent pensava: ‘Fes, fes, però no et pensessis pas que amb això et guanyaràs la nostra simpatia’.

Alguns consideraran Branagh un clàssic populista, uns altres un classicista popular. “De fet, a Anglaterra em consideren entre presumptuos i descarats”, comenta Branagh somrient. Els seus projectes actuals inclouen una possible reestrena de la seva obra teatral *Public Enemy* i, evidentment, més Shakespeare. Branagh va establir rècords de taquillatge amb la Royal Shakespeare Company fent de Hamlet. Ara li agradaria de portar aquesta obra a Nova York (Branagh ha pujat als escenaris nord-americans amb *A Midsummer Night's Dream* i *King Lear*) i després filmar-la. “Sí he de portar *Hamlet* al cinema, m'estimo més de fer-ho ara que no pas d'aquí a uns anys”, afirma. I afegeix, sobre els seus plans: “Pel que fa a Shakespeare escenificat, i parlant a llarg termini, hi ha qui parla de fer *Macbeth*. M'encantaria d'interpretar un d'aquests malvats, com Iago o Ricard III. I l'*Ivànov* de Txèkhov és una obra que probablement també farà. Però ara mateix voldria fer una pel·lícula molt i molt tranquil·la. On no passés res, només gent que parla”.

Jay Carr / The Boston

©Globe-EL TEMPS

Traducció: Martí Estruch

Prometeu desencadenat

El dia 13 d'aquest gener ens arriba el *Frankenstein* de Kenneth Branagh, pel·lícula que es presenta, amb una suggerent campanya promocional, com la versió definitiva, i per primera vegada fidel, de la novel·la original. La gènesi de la llegenda literària en què es basa va ser entrellaçada una nit de tenebres. Al juny de 1816, Mary Wollstonecraft Shelley, filla de l'intel·lectual William Godwin i de la impulsora del moviment feminista Mary Wollstonecraft, havia viatjat fora d'Anglaterra amb el seu amant, Percy Bysshe Shelley. Amb Shelley, el profund i radical poeta romàntic que després es convertiria en el seu marit, Mary Wollstonecraft vivia un vehement romanç que els havia envoltat d'escàndol (Shelley era casat). Per poder fugir del sufocant ambient anglès, la parella va decidir anar a Ginebra. Al costat del llac Léman, hi havia la vila de Diodati. Allí els esperava el símbol vivent de l'època:

La relació del mite de Frankenstein amb les més diverses manifestacions culturals ha estat molt fluida al llarg d'aquest segle. La més intensa i prolífica l'ha mantingut amb el cinema.

Lord Byron, el poeta tocat per Cal·líope, la musa d'Homer.

Byron era considerat aleshores a Anglaterra com un geni demoníac i intel·ligent, seductor i perillós. Una nit d'aquell juny, Byron, Shelley, Mary Shelley i l'inquietant doctor Polidori, secretari de Byron, es trobaven reunits i lligats pels corrents interns que propicia el làudanum, opiaci de moda a les acaballes de la passada centúria. Byron va proposar un repte: crear una història de terror inigualable, que fóra capaç de convertir en cristall trencadís les essències de l'ànima del lector. Cadascú havia de fer un conte. I fou el de Mary Shelley el guanyador, el que va superar el de Byron (aquest seria *El vampir*, que publicaria després de mort Byron el seu secretari Polidori) i els dels altres. Tractava d'un científic obsessiu que portava al món una criatura artificial i més tard l'abandonava a la seua sort. Es deia *Frankenstein o el modern Prometeu*.